

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

445-OJI PLENARINĖ SESIJA 2008 M. GEGUŽĖS 28–29 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Ekologiškos gamybos

(2008/C 224/01)

2007 m. vasario 16 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, nusprendė parengti nuomonę dėl

Ekologiškos gamybos

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gegužės 6 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Anna Maria Darmanin.

445-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2008 m. gegužės 28–29 d. (2008 m. gegužės 29 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas tvirtai remia iniciatyvas, kuriomis siekiama sukurti tvirtos gamybos ir vartojimo Bendrijos politiką, visiškai integruotą į kitas Bendrijos politikos sritis. Komitetas pageidautų, kad būtų siekiama:

— **galimus sunkumus paversti galimybėmis, kad ES pramonė būtų konkurencinga** pasaulio rinkoje, renkantis ekologiškus gamybos būdus, kurių pagrindas būtų lengvai vartotojams visoje Bendrijoje atpažįstami ekologiški produktai ir paslaugos;

— **sukurti ekologišką rinką**, kad šios paslaugos ir produktai atitiktų tiksliai bendras apibrėžtis ir juos būtų galima įsigyti visose valstybėse narėse;

— **didinti europiečių sąmoningumą**, siekiant atsakingo ir ekologiniu požiūriu proto vartojimo ir stengiantis, kad visuomenė suprastų, jog būtini labiau aplinką tausojančio elgesio modeliai. Tai galima pasiekti tvirtai įsipareigojant nuo pat pradinės mokyklos informuoti vartotojus, juos mokyti ir šviesti;

— **stengtis veikti strategiškai**: daryti įtaką verslo, politikos, vartotojų ir plačiosios visuomenės sprendimams, užtikrinti organizuotą Bendrijos sistemą vengiant rinkos susiskaidymo dėl neteisingai kryptimi nukreipiančių ir klaidinančių patarimų ir reklamos apie produktų ir jų gamybos ir platinimo sistemų ekologiškumą;

— **užtikrinti, kad būtų ginama vartotojų teisė pasirinkti**, o gamintojai ir platintojai būtų įpareigoti laikytis ekologinių normų ir užtikrinti, kad į rinką pateikiami produktai atitiktų ekologinio tvarumo reikalavimus;

— **užtikrinti, kad pareigas priimti ir įgyvendinti sprendimus** dėl tvaraus vartojimo politikos pasidalintų pilietinės visuomenės organizacijos ir visi suinteresuoti subjektai: gamintojai, platintojai, vartotojai, švietėjai, valstybės institucijos, aplinkosaugos ir vartotojų teisių organizacijos, socialiniai partneriai.

1.2 Komitetas rekomenduoja, remiantis aiškiais ekologiniais kriterijais, rodikliais ir normomis, paliekančiomis galimybių naujovėms ir tobulinimui, patvirtinti sąvokų „ekologiškas produktas ir paslauga“ ir „ekologiškas vartojimas“, atitinkančių tvaraus vystymosi ir tvaraus vartojimo principus, apibrėžtis, kurios **būtų taikomos visoje ES ir pripažįstamos tarptautiniu mastu**.

1.3 Komitetas ragina **Europos pramonės**, platinimo ir paslaugų sistemų atstovus **aiškiai įsipareigoti vadovautis** kompleksiško ir pritaikymo atskiriems sektoriams principais, taip pat pasitelkiant **laipsnišką kontroliuojamų tikslų įgyvendinimą**: laikantis šių principų taip pat reikėtų atsižvelgti ir į tris svarbiausius tvarumo veiksnius – ekologinį, ekonominį ir socialinį. Ekologinių reikalavimų reikėtų laikytis nuo pat to momento, kai produktas tik kuriamas, numatant jų laikytis ir visą produkto naudojimo ar gyvavimo ciklą, nuolat keliant kokybės, naujovių ir vartotojų pasitenkinimo karterę.

1.4 Komitetas rekomenduoja įmonėms, valstybinėms ir privačioms įstaigoms dažniau drauge naudotis turimomis Bendrijos ir valstybių narių priemonėmis, kad **būtų atliekama kuo daugiau ekologiškų technologijų ir produktų mokslinių tyrimų.**

1.5 Komitetas pabrėžia, kad reikia stiprinti ir **spartinti techninį** ekologiškų produktų ir gamybos procesų **standartizavimą.**

1.6 Komitetas ragina visoje vidaus rinkoje tiksliau apibrėžti ekologiškų produktų **ženklavimo sistemų** kriterijus ir dar labiau suvienodinti minimalius reikalavimus. Tuo siekiama užtikrinti, kad vartotojai galėtų sąžiningomis sąlygomis priimti ekologiškus sprendimus, kad visoje ES būtų taikoma vienoda kontrolė ir kad būtų laikomasi laisvo tikrai ekologiškų produktų judėjimo principo. Reikėtų plačiau populiarinti Europos ekologinį ženklą („Gėlė“), kuris galėtų būti naudojamas drauge su nacionalinėmis ir atskirų sektorių ženklavimo sistemomis.

1.7 Komitetas mano, kad svarbu stiprinti **aplinkos valdymo sistemų kaip produkto aspektą**, kad jos būtų labiau populiarinamos tarp gamintojų ir platintojų ir geriau suderintos su vietos valdžios institucijų administravimo sistemomis, kad tos sistemos geriau sąveikautų su kitomis tvaraus vystymosi skatinimo priemonėmis.

1.8 Komiteto manymu, reikia remti **EMAS** (aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos) sklaidą. Tai galima pasiekti finansinėmis ir mokestinėmis priemonėmis, administraciniu racionalizavimu, reklamos ir rinkodaros iniciatyvomis, pripažįstant EMAS kokybės standartu, taip pat ir tarptautiniu mastu, ir patvirtinant priemones, kuriomis mažosioms įmonėms būtų padedama šią sistemą laipsniškai įdiegti.

1.9 Svarbiausia, kad **produktas būtų vertinamas žvelgiant į visumą**, t. y. remiamasi ne vien ekologiniais kriterijais, bet ir kitais svarbiais aspektais: finansine nauda vartotojams ir gamintojams, sauga, funkcionalumu ir saugumu sveikatai, racionali išteklių ir medžiagų naudojimu, logistika, novatoriškoms savybėms, rinkodara, produkto galimybėmis išplėsti vartotojo pasirinkimo spektrą, produkto gyvavimo ciklu ir socialiniais aspektais.

1.10 EESRK rekomenduoja skatinti plėsti **ekologiškus viešuosius pirkimus**. Tai geriausia padaryti apibrėžiant technines ekologiškų produktų savybes pradedant nuo palankiausių aplinkai, produkto arba paslaugos gyvavimo ciklo sąnaudas įtraukiant į jo specifikacijas, internete sukuriant specialią duomenų bazę, atnaujinant EB viešųjų pirkimų direktyvas į jas įtraukiant nuorodas apie standartus, aplinkos valdymo sistemas, ekologinius ženklus ir ekologinį projektavimą, galiausiai paskelbiant nacionalinius veiksmų planus ekologiškiems pirkimams skatinti.

1.11 Komitetas norėtų priminti, kaip svarbu EB sutarties 153 straipsnį naudoti kaip teisinį pagrindą, kadangi jis geriausiai

tinka **užtikrinti aukšto lygio vartotojų apsaugą**, taip pat vartotojų teisę laiku gauti išsamią, teisingą, tinkamą, visapusišką ir savalaikę informaciją.

1.12 Komitetas teigia, kad vienas galimų saviregulavimo būdų – **sukurti elgesio kodeksą**, kaip numatyta Direktyvoje 2005/29/EB, kad būtų išvengta netinkamo teiginių apie ekologiškumą naudojimo reklamoje ir kad visais atvejais būtų išvengta klaidinančios reklamos. Šį būdą reikėtų derinti su ekologiniais mokesčiais ir reguliavimu. EESRK rekomenduoja, kad apie ekologiškumą būtų patikimas ir atpažįstamas ženklas.

1.13 Komitetas taip pat norėtų, kad kartu su visiems prieinamais teismo procesais būtų įvardytos ir neteisminės vartotojams skirtos **kontrolės ir konfliktų sprendimo** įstaigos, kurios būtų lanksčios, dirbtų veiksmingai, ekonomiškai ir patikimai, kad būtų užtikrinta, jog laikomasi produktų ekologiškumo normų ir kad į rinką pateikiami produktai atitinka ekologinio tvarumo reikalavimus.

1.14 Žinodamas teisinius vartotojams pateiktinai informacijai taikomų reikalavimų ir tvariems produktams taikomų reikalavimų skirtumus, Komitetas teigia, kad skubiai reikia pradėti kurti vieną bendrą gerai apibrėžtą sistemą, kurią galėtų įkūnyti **Europos chartija dėl tvaraus vartojimo ir gamybos vidaus rinkoje.**

2. Dabartinė sistema ir perspektyvos

2.1 Bendrijos ekologinio ženklavimo sistemos tikslas ⁽¹⁾ – skatinti tik nedidelį poveikį aplinkai darančius produktus ir teikti vartotojams tikslią ir mokslškai pagrįstą informaciją. Šis ženklas nesuteikiamas maistui ir gėrimams, farmaciniams produktams, medicinos prietaisams ⁽²⁾, pavojingiems arba toksiškiems produktams ar medžiagoms ⁽³⁾.

2.1.1 Ekologiškų produktų projektavimas, gamyba, platinimas ir vartojimas – sudėtinė Šeštojoje aplinkosaugos veiksmų programoje išdėstytų Bendrijos aplinkosaugos politikos tikslų ir prioritetų, kuriuos reikia įgyvendinti iki 2010 m., dalis ⁽⁴⁾. Šioje programoje, apie kurią Komitetas jau keletą kartų pateikė savo nuomonę, išsamiai aprašyti priemonių planai, kuriais norima prisidėti prie tvaraus vystymosi strategijos kūrimo.

2.1.2 Iš svarbiausių Bendrijos iniciatyvų šioje srityje reikėtų išskirti integruotą produktų politiką (IPP) ⁽⁵⁾, apie kurią Komitetas jau paskelbė nuomonę ⁽⁶⁾; ši politika skirta visiems poveikį aplinkai turintiems produktams ir paslaugoms.

2.1.3 Kad integruota produktų politika būtų veiksminga, reikia skatinti gamintojus gaminti ekologiškesnius produktus, o vartotojus – juos pirkti. Šiam tikslui pasiekti galima panaudoti šias priemones:

— raginti naudoti mokestines priemones ekologiškesniems produktams skatinti;

⁽¹⁾ 2000 m. liepos 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1980/2000 dėl pakeistos Bendrijos ekologinio ženklo suteikimo sistemos.

⁽²⁾ Direktyva 93/42/EEB.

⁽³⁾ Direktyva 67/548/EEB.

⁽⁴⁾ COM(2001) 31 galutinis.

⁽⁵⁾ COM(2003) 302 galutinis ir Žalioji knyga COM(2001) 68 galutinis.

⁽⁶⁾ OL C 80, 2004 3 30.

- priimant sprendimus dėl valstybės sudaromų sutarčių atsižvelgti į aplinkosaugą ⁽⁷⁾;
- skatinti taikyti gyvavimo ciklo principą;
- integruoti ir skatinti taikyti savanoriškas priemones – ekologinį ženklą, EMAS, EPD (gaminių atitikties aplinkosaugos reikalavimams deklaracijas), ekologiškus viešuosius pirkimus ir kt.;
- teikti vartotojams reikalingą informaciją, kad rinkdamiesi produktus, juos įsigydami, naudodami ir išmesdami jie galėtų priimti informacija pagrįstus sprendimus.

2.1.4 Kitas žingsnis į priekį buvo padarytas energiją naudojančiams produktams pradėjus taikyti naują ekologinio projektavimo reikalavimų sistemą, reglamentuojamą 2005 m. pagrindų direktyva ⁽⁸⁾.

2.1.5 Kalbant apie įgyvendinimą, pagrindų direktyvoje numatyta, kad pirmosios taisyklės įsigalioja 2008 m. 20 produktų grupių (įskaitant apšvietimą, kompiuterių sistemas ir skalbimo mašinas) apimančios priemonės šiuo metu nagrinėjamos, o 14 iš jų (įskaitant susijusias su gatvių ir biurų apšvietimu) turėtų būti parengtos iki 2008 m. pabaigos. Kitas priemonės, pavyzdžiui, susijusias su namų apšvietimo sistemomis, ketinama parengti 2009 m.

2.1.6 Šeštojoje aplinkosaugos veiksmų programoje ⁽⁹⁾ išdėstytos penkios prioritetinės strateginių veiksmų sritys: geriau įgyvendinti galiojančius teisės aktus, vykdant kitų sričių politiką atsižvelgti į aplinkosaugą, veikti drauge su rinka, suteikti žmonėms galimybių padedant jiems keisti savo elgesį ir palankiai vertinant jų poreikius, atsižvelgti į aplinką priimant sprendimus dėl regioninio žemėnaudos planavimo ir valdymo.

2.1.7 Apskritai 2006 m. Europos Vadovų Tarybos pakeistoje Europos tvaraus vystymosi strategijoje tvari gamyba ir vystymasis apibrėžiami kaip vieni svarbiausių iššūkių, kuriuos reikia įveikti, ekonominį ir socialinį vystymąsi orientuojant taip, kad jis būtų suderinamas su ekosistema.. Strategijoje taip pat siūlomas naujas šios srities veiksmų planas.

2.1.8 2007 m. strategijos vykdymo ataskaitoje ⁽¹⁰⁾ matyti, kad tvarų vartojimą ir gamybą apskritai sunku patikimai įvertinti. Nors į rinką pateikiamų tvarių produktų ir paslaugų skaičius sparčiai auga, prognozuojama, kad išlaidos energijai per metus sumažės maždaug 60 mlrd. EUR, tačiau ekologiniu ženklu pažymėtų produktų dar gana mažai, mažai ir EMAS sistemoje užregistruotų įmonių. Tik 10 valstybių narių patvirtino nacionalinius ekologiškų viešųjų pirkimų planus ir tik 21 iš jų užbaigė aplinkosaugos technologijų veiksmų plano (ETVP) įgyvendinimo gaires ⁽¹¹⁾.

⁽⁷⁾ 2002 7 17 COM(2002) 412 galutinis ir 2004 m. kovo 31 d. Direktyva 2004/18/EB.

⁽⁸⁾ Direktyva 2005/32/EEB (OL L 191, 2005 7 22); Sprendimas 2000/729/EEB, Sprendimas 2000/730/EB ir Sprendimas 2000/731/EB (OL L 293, 2000 11 22).

⁽⁹⁾ OL L 242, 2002 9 10.

⁽¹⁰⁾ 2007 m. tvaraus vystymosi strategijos vykdymo pažangos ataskaita.

⁽¹¹⁾ Plg. 18 išnašą. Ypač:

2.2 Vis dėlto techninio standartizavimo srityje jau prieš kurį laiką rengiant techninius standartus pradėta atsižvelgti į aplinkosaugos aspektus, sukuriant Europos standartizacijos komiteto (CEN) aplinkosaugos sistemą, kuria šio komiteto techniniai organai remsis rengdami ekologines specifikacijas. Kai standartas nustatomas pagal naująjį principą, tai reiškia, kad reikalaujama ir atitikties svarbiausiems atitinkamų Europos direktyvų reikalavimams. Dar toliau šioje srityje pasistūmėta patvirtinus ISO 14001 ekologinio sertifikavimo sistemą.

2.3 2007 m. spalio 10 d. Europos aplinkos agentūra paskelbė ketvirtąją Europos aplinkos ataskaitą ⁽¹²⁾, kurioje visas skyrius skiriamas tvariam vartojimui ir gamybai.

2.4 Be to, Komisijos 2007 m. metinėje ataskaitoje dėl pažangos įgyvendinant Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją pabrėžiama klimato kaitos, ekologinių naujovių, energijos vartojimo efektyvumo, atsinaujinančių energijos šaltinių ir energijos rinkų svarba.

2.5 Galiausiai Briuselio Europos Vadovų Taryba 2007 m. kovo 8–9 d. ypač daug dėmesio skyrė aplinkos ir klimato kaitos klausimams. 2007 m. vasario mėn. Aplinkos Ministrų Taryba pabrėžė, kad ES tvaraus vystymosi strategija ir Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategija viena kitą papildo ir kad Lisabonos strategija labai prisideda prie prioritetinio Tvaraus vystymosi strategijos tikslo įgyvendinimo, ir kartu priminė, kad visų sričių politikoje būtina atsižvelgti į aplinkosaugą. Šią bendrą kryptį tvirtai pabrėžė ir 2007 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryba ⁽¹³⁾.

2.6 Vienas iš svarbiausių Komisijos 2008 m. darbo programos ⁽¹⁴⁾ tikslų neabejotinai yra siekis, kad piliečiai taptų Europos projekto objektu, pirmiausia įvertinant padėtį visuomenėje ir kartu peržiūrint vidaus rinkos sistemą, nuolat prisimenant, kad Europos visuomenė turi gauti kuo daugiau naudos iš bendrosios rinkos.

2.7 Komitetas dažnai ragino teisiniu pagrindu ⁽¹⁵⁾ naudoti EB sutarties 153 straipsnį, kadangi juo siekiama užtikrinti aukšto lygio vartotojų apsaugą ir įtvirtinti jų teisę laiku gauti išsamią ⁽¹⁶⁾, teisingą, tinkamą, visapusišką ir savalaikę informaciją.

2.7.1 Antrinės teisės atveju vartotojų teisės gauti informaciją reglamentuojamos Direktyva 2005/29/EB ⁽¹⁷⁾ dėl nesąžiningos komercinės veiklos, galinčios pakenkti vartotojų ekonominiams interesams. Šios direktyvos priede išvardyta komercinė veikla, galinti būti laikoma nesąžininga nevertinant kiekvieno atskiro atvejo, pvz., „patikimumo ženklo, kokybės ženklo ar lygiavėrcio ženklo nurodymas, negavus reikalingo leidimo“.

⁽¹²⁾ ISBN 978-92-9167-932-4- EEA, Kopenhaga, 2007 m.

⁽¹³⁾ Briuselio Europos Vadovų Taryba, 2007 m. gruodžio 14 d.

⁽¹⁴⁾ COM(2007) 640 galutinis.

⁽¹⁵⁾ OL C 108, 2004 4 30.

⁽¹⁶⁾ OL C 175, 2007 7 27, OL C 44, 2008 2 16.

⁽¹⁷⁾ Direktyva 2005/29/EB (OL L 149, 2005 6 11)

2.8 Vis dėlto Komitetas yra įsitikinęs, kad pagrindinius vartotojams pateiktinai informacijai ir tvariems produktams taikomus reikalavimus reglamentuojantys Bendrijos teisės aktai gana nenuoseklūs, ir mano, kad svarbu parengti Europos chartiją dėl tvaraus vartojimo ir gamybos vidaus rinkoje.

2.8.1 Jeigu šios chartijos įgyvendinimo rezultatai ir Direktyvoje 2005/29/EB numatyti savireguliacijos kodeksai pasirodytų esą nepakankami, Komitetas mano, kad reikėtų iširti kitas galimybes, pvz., taikyti išsamesnį derinimą arba sukurti specialią veikiančią Bendrijos sistemą.

3. Bendros pastabos

3.1 Komitetas teigia, kad iš pradžių būtina **aiškiai ir tiksliai apibrėžti** sąvokas „tvarus produktas“, „tvarus projektavimas, gamyba ir platinimas“ ir „tvarus vartojimas“, kad būtų galima stebėti, kaip visoje ES ir Europos ekonominėje erdvėje laikomasi Bendrijos teisinių, administracinių ar savanoriškų sistemų nuostatų, kuriose reglamentuojant įvairias nacionalinio ir regioninio lygmens sritis naudojamos šios apibrėžtys.

3.2 Šios visuotinai tarptautiniu lygmeniu priimtos apibrėžtys nėra nekintamos. Jos **nuolat tobulinamos**. Vis dėlto, Komiteto nuomone, jas reikia **sukonkretinti panaudojant**:

- **aplinkosaugos rodiklių** paketą⁽¹⁸⁾, kad būtų galima įvertinti pažangą siekiant įvairių ribinių tikslų ir taip nustatyti gamybos sistemų, produktų, paslaugų ir platinimo sistemų tvarumo lygį;
- **Bendrijos technines ekologines normas** (galbūt susietas su ISO standartais), visiškai įtraukiant aplinkosaugos aspektus į Europos standartizavimo procesą, kaip jau ne kartą pabrėžė Komitetas⁽¹⁹⁾, kad remiantis atitinkamose Bendrijos direktyvose nustatytais atitikties gairėmis jie taptų neatsiejama produktų, gamybos sistemų, platinimo sistemų ir paslaugų dalimi⁽²⁰⁾.

3.2.1 Komitetas teigia, kad pirmiau nurodytos siūlomos apibrėžtys, papildytos deramais rodikliais ir standartais, yra būtinos, norint užtikrinti veiksmingą Bendrijos politiką, kurią taikant informuotų vartotojų sprendimai ir elgesys pasižymėtų tvarumu, o gamybos procesų metu būtų rūpinamasi aplinka.

3.3 Kaip pabrėžė pati Komisija, „**Europos pramonė**“ jau turi

⁽¹⁸⁾ Pavyzdžiui, Jungtinių Tautų tvaraus vystymosi rodikliai: sistema ir metodika (1996).

⁽¹⁹⁾ OL C 48, 2002 2 21, p. 112, OL C 117, 2004 4 30, OL C 74, 2005 3 23.

⁽²⁰⁾ Nuo 2006 m. elektrotechnikos standartizacijos komitetas (CENELEC) kuria internetinę į CENELEC standartų, papildytų aplinkosaugos aspektais, duomenų bazę. Nuo 2007 m. pradžios Europos standartizacijos komitetas (CEN) rengia mokymo programą apie aplinkosaugos standartų įtraukimą į CEN standartus.

galimybę pasinaudoti savo tvirta padėtimi aplinkos technologijomis grindžiamų naujų produktų, paslaugų ir procesų rinkose. Be to, Europos bendrovėms vis svarbesnis tampa aplinkosaugos veiksmingumas, kurį jos įtraukia į savo įmonių socialinės atsakomybės modelius“⁽²¹⁾.

3.3.1 Komitetas pritaria trims šios politikos vystymo sritims: anglies dvideginio kiekį mažinančių ir energijos vartojimo požiūriu efektyvių technologijų, produktų ir paslaugų kūrimo ir komercializavimo skatinimui; dinamiškos vidaus rinkos sukūrimui; pasaulinių anglies dvideginio kiekį mažinančių ir energijos vartojimo požiūriu efektyvių technologijų, produktų ir paslaugų rinkų kūrimui.

3.3.2 Komitetas primena neseniai paskelbtoje nuomonėje išdėstytą savo poziciją, jog „aukščiausi mokslo ir technikos laimėjimai ir jų pavertimas įmonėse konkurencinga ekonomikos jėga yra lemiamos sąlygos, galinčios užtikrinti mūsų ateitį, ypač susijusią su energetika ir klimato problemomis, išlaikyti ir gerinti dabartinę mūsų padėtį pasaulyje, kad plėtotume Europos socialinį modelį, o nepažeistume jo“⁽²²⁾.

3.3.3 Komiteto nuomone, reikia vadovautis didesnio kompleksiskumo principu, kad būtų galima įveikti sunkumus ir kliūtis bendram ir koordinuotam visų galimų finansinių priemonių⁽²³⁾ panaudojimui Europos, valstybių narių, regioninio, vietos lygmeniu ir atskirų subjektų lygiu, siekiant kurti svarias ir ekonomiškai technologijas novatoriškus taikymo būdus ir taip vystyti dideliu tvarumu pasižyminčius procesus, produktus ir paslaugas.

3.3.4 Komitetas mano, kad reikalinga koordinavimo ir techninės pagalbos Bendrijos iniciatyva, kurią vykdytų keletas generalinių direktoratų. Įgyvendinant šią iniciatyvą būtų stengiamasi gerinti bendrą turimų Bendrijos, Europos ir valstybių narių priemonių naudojimą, kad Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvės srityje tiek įmonės, tiek valstybinės ir privačios įstaigos aktyviau vykdytų aplinkosaugai skirtus mokslinius tyrimus ir inovacijų veiklą.

3.3.5 Kaip jau ne kartą teigė Komitetas⁽²⁴⁾, Komisija, Taryba ir Europos Parlamentas, būtina sumažinti įmonių (ypač MVI) veiklą stabdantį biurokratizmą ir taip atskleisti ekonomines ir socialines jų galimybes, kad šiomis galimybėmis pasinaudojant būtų tvariai modernizuojamos gamybos ir organizacinės sistemos bei struktūros.

⁽²¹⁾ 2007 7 4, COM(2007) 374 galutinis.

⁽²²⁾ OL C 325, 2006 12 30.

⁽²³⁾ Yra daug tinkamų Europos ir tarptautinių priemonių (FP7, CIP, LIFE, struktūriniai fondai, EIB, i2i, EUREKA, LEED-EBPO, CEB-Europos Taryba ir pan.), tačiau jas naudoti drauge būtų sudėtinga dėl skirtingų metodikų ir procedūrų, įvairiausių susikertančių grafikų ir nemažų sunkumų, susijusių su įvairių rūšių priemonių rengimu vienu metu.

⁽²⁴⁾ Žr. 2007 12 19 nuomonę OL C 120, 2008 5 16, p. 66; pranešėjas A. Pezzini.

3.4 Siekdama išplėsti ekologišką gamybą 1997 m. ES pradėjo taikyti ekologinio produktų ženklavimo sistemą. Ją imta taikyti ir paslaugoms. Ji taip pat apima produktų ir paslaugų grupių ženklavinimą pagal daugelį kriterijų sudarytais valstybiniais ženklais ⁽²⁵⁾.

3.4.1 Komitetas teigia, kad dėl šios padėties gamintojams, o dar labiau Europos vartotojams, gali kilti painiava. Atsakas į tai – racionalizuota minimalių bendrų Europos lygmeniu nustatytų kriterijų sistema, kurioje būtų reikalaujama, kad nepriklausoma sertifikavimo įstaiga registruotų ir tikrintų ženklus.

3.4.2 Ženklavimas Europos lygmeniu neturėtų konkuruoti su dažnai vartotojui geriau už europinius pažįstamais nacionaliniais ir sektorių ženklais, tačiau turėtų juos papildyti. Be to, tarptautiniu lygiu turėtų būti koordinuojami sėkmingai naudojami ženklai, pvz., „Energy Star“.

3.4.3 Būtina, kad ženklais būtų pasitikima, kad jie įkvėptų pasitikėjimą vartotojui. Dėl šios priežasties, tokių ženklų nustatymo standartai ir rinkos stebėseną turėtų būti patikėti visiems suinteresuotiems subjektams, kad taip tie ženklai įgytų daugiau patikimumo.

3.4.4 Galbūt reikėtų apsvarstyti galimybę ženklinti produktus ar paslaugas taip, kad būtų matyti jų paliekamas anglies pėdsakas.

3.5 **Savanoriškoje EMAS sistemoje** norintys pademonstruoti savo pasiryžimą padidinti savo veiklos ekologiškumą gali rinktis Bendrijos ekologinio valdymo ir ekologinio audito sistemą, tuo parodydami norą laikytis ekologinių standartų ir pasiryžimą įdiegti ekologinio valdymo sistemą. Komiteto nuomone, patvirtinus ISO standartą 14001 bus galima sustiprinti ekologinio valdymo schemų kaip produktų aspektą, kad jos taptų populiariesnės tarp gamintojų ir platintojų, būtų pritaikytos vietos valdžios institucijose administruojamiems procesams ir taptų atviresnės sąveikai su tvaraus vystymosi skatinimo priemonėmis.

3.5.1 Anot Komiteto, verta remti EMAS sklaidą finansinėmis, mokestinėmis, racionalizavimo ir administravimo priemonėmis, reklamos ir rinkodaros iniciatyvomis ir pripažįstant EMAS kokybės standartu, taip pat ir tarptautiniu lygmeniu, pasiūlant MVĮ galimybę laipsniškai jį įdiegti, taip pat ir įvairių pramonės sektorių branduolių lygmenyje.

⁽²⁵⁾ Pavyzdžiai: „Gėlė“ (europietiškas gėlės logotipas, kuris naudojamas visoje Europoje, http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm); „Nordic Swan“ (daugiausiai naudojamas Skandinavijos šalyse, <http://www.svanen.nu/Eng/default.asp>); „Blue Angel“ (naudojamas Vokietijoje, http://blauer-engel.de/englisch/navigation/body_blaue_engel.htm); ir „Fair Flower“ (sukurtas Nyderlanduose, <http://www.flowercampaign.org>). Taip pat yra valstybių ženklai, skirti konkrečioms sritims, pavyzdžiui, „Energy Star“, ir privatus ženklai, tarp jų paminėtinas IFOAM bioproduktų ženklavimo sistema (http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm).

3.6 Komitetas mano, kad gyvybiškai būtina sukurti **ekologišką rinką produktams ir paslaugoms**, panaudojant įvairias pasiūlai skirtas paskatas ir priemones, kuriomis būtų skatinamos inovacijos, o paklauskos atžvilgiu teikiant vartotojams reikiamą informaciją arba skatinant juos pirkti ekologiškesnius produktus.

3.6.1 Siekiant, kad vidaus rinka taptų konkurencinga, **produktai** turėtų būti vertinami ne vien pagal ekologinius kriterijus, bet ir remiantis kitais svarbiais aspektais: ekonomine nauda vartotojams ir gamintojams, sauga, funkcionalumu, išteklių panaudojimu, logistika, rinkodara, produkto savybėmis sveikatos ir inovacijų požiūriu, produkto galimybėmis išplėsti vartotojų pasirinkimo spektrą, produkto gyvavimo ciklu ir jo šalinimu ir galiausiai socialiniais aspektais.

3.6.2 Tiesiog būtina iš tikrųjų pasiryžti remti mokslinius tyrimus ir vystymąsi bei inovacijas ekologiškos gamybos ir ekologiškų paslaugų sektoriuje.

3.7 Komiteto nuomone, Europos standartizacijos komitetas (CEN), Elektrotechnikos standartizacijos komitetas (CENELEC) ir Europos telekomunikacijų standartų institutas (ETSI) turėtų atlikti pagrindinį vaidmenį produktų ekologinio tvarumo linkme plėtojant **techninio standartizavimo** procesą ⁽²⁶⁾.

3.7.1 Komitetas jau yra pabrėžęs, kad „techninių aplinkosauuginių standartų naudojimą reikia skatinti ne sprendimais iš viršaus žemyn, bet verčiau priimant daugiau ekologiškų gaminių, orientuojant kaip galima geriau piliečių ir vartotojų poreikius“ ⁽²⁷⁾.

3.8 **Valstybės sudaromų sutarčių** srityje svarbu išskirti Direktyvą 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo ⁽²⁸⁾ ir Komisijos aiškinamąjį komunikatą dėl viešiesiems pirkimams taikomų Bendrijos teisės aktų ir galimybių integruoti aplinkos apsaugos aspektus į viešuosius pirkimus ⁽²⁹⁾.

3.8.1 Komitetas teigia, kad viešųjų pirkimų sektorius, kuriam tenka maždaug 16 proc. Bendrijos BVP, yra labai svarbus skatinant ekologiškesnių produktų platinimą. Komitetas taip pat ragina imtis priemonių skatinti perkanciasias institucijas pasinaudoti ekologiškų viešųjų pirkimų srityje turimomis galimybėmis.

⁽²⁶⁾ OL C 74, 2005 3 23.

⁽²⁷⁾ Ten pat.

⁽²⁸⁾ OLL 134, 2004 4 30.

⁽²⁹⁾ COM(2001) 274 galutinis; OL C 333, 2001 11 28.

3.8.2 2006 m. galutinėje ataskaitoje dėl ekologiškų viešųjų pirkimų Europoje⁽³⁰⁾ išvardijamos pagrindinės kliūtys šiems pirkimams paplsti: didelė ekologiškų produktų kaina, ypač nesant rodiklių apie gyvavimo ciklo sąnaudas, ekologinių žinių trūkumas, pakankamos ir lengvai prieinamos elektroninės duomenų bazės nebuvimas, nepakankamai aiškūs pirkimų kriterijai ir specifikacijos, neaiški ekologiško produkto apibrėžtis ir tokiems produktams taikytini standartai, nepakankama valdymo ir politinio lygmens parama, informavimo ir mokymo priemonių trūkumas.

3.8.3 Todėl Komitetas rekomenduoja apibrėžti tvirtus ekologiškų produktų kriterijus, patikslinant visas reikiamas ekologines specifikacijas, įtraukti į specifikacijas produkto arba paslaugos gyvavimo ciklo išlaidas, sukurti „Europos ekologiškų viešųjų pirkimų duomenų bazę“⁽³¹⁾, į EB direktyvas dėl viešųjų pirkimų įtraukti ISO standarto 14004 reikalavimus, aplinkos valdymo sistemas — EMS, nuorodas į ekologinį ženklą ir ekologinį projektavimą, visuomenę informuoti apie nacionalinius ekologiškų viešųjų pirkimų veiksmų planus, daugiausia dėmesio skirti didžiausią poveikį aplinkai turintiems produktams.

3.9 Visoje Europoje populiarūs ir „sąžiningos prekybos“ sąvoka. EESRK jau kurį laiką labai domisi sąžininga prekyba ir etiška prekyba. Apie tai išsamiai kalbėta nuomonėje REX/196⁽³²⁾. Komiteto nuomone, ši prekyba — būtina tvaraus vartojimo sąlyga.

3.10 **Svarbiausias tvaraus vartojimo aspektas – švietimas** ir EESRK primygtinai reikalauja, kad jis būtų pradėtas dar mokykloje. Vartotojams turi būti sudaryta galimybė nedelsiant gauti informaciją apie pasirinktus produktus, paslaugas ir galimą jų poveikį aplinkai. Taip pat svarbu, kad ši informacija būtų teikiama taip, kad vartotojams ji būtų įdomi ir todėl lengvai įsimenama ir suvokiama.

3.11 EESRK mano, kad tvarią gamybą ir vartojimą reglamentuojantys Bendrijos teisės aktai turėtų būti suderinti ir supaprastinti, kad ir vartotojams, ir gamintojams jie būtų lengviau suvokiami ir prieinami. „Principas“ mažiau, bet geresnių teisės aktų „kartu mažinant teisės aktų skaičių turi būti įgyvendintas priimanč bendrus suderintus aplinkos apsaugos teisės aktus, kurie užtikrintų teisinį tikrumą ir skaidrumą prisitaikant prie pramonės permainių ir kuriuose dėmesys būtų sutelktas į geresnę išteklių bei aplinkos apsaugą ir aplinką tausojančių, konkurencingų technologinių naujovių taikymą pasaulio rinkose.“⁽³³⁾

3.12 Ekologiškų produktų srityje verta **aktyviau taikyti**

⁽³⁰⁾ 2006 m. ekologiški viešieji pirkimai Europoje: išvados ir rekomendacijos. Virage Milieu & Management bv, Korte Spaarne 31, 2011 AJ Haarlem, Nyderlandai, <http://europa.eu.int/comm/environment/gpp>.

⁽³¹⁾ Taip pat nurodoma Europos ekologinio produktų, technologijų ir paslaugų rezultatyvumo nustatymo gyvavimo ciklo platforma.

⁽³²⁾ Etiška prekyba ir vartotojų apsaugos programos, pranešėjas R. Adams, OL C 28, 2006 2 3.

⁽³³⁾ Žr. OL C 120, 2008 5 16, p. 66; pranešėjas A. Pezzini.

Bendrijos priemonės, kuriomis siekiama uždrausti klaidinančią reklamą ir nesąžiningą komercinę veiklą⁽³⁴⁾: sąvokos „eko“ ir „bio“ dažnai paprasčiausiai naudojamos kaip rinkodaros priemonės, siekiant parduoti daugiau produktų ir paslaugų, kurios iš tiesų nesiskiria nuo kitų ir neturi jokios papildomos vertės.

3.12.1 Šiuo požiūriu Komitetas mano, kad savireguliuvimui būtų naudinga parengti Direktyvoje 2005/29/EB nurodytus elgesio kodeksus, siekiant užkirsti kelią nesąžiningam ekologiškumo sąvokos naudojimui reklamoje. Šiuo atveju būtų galima taikyti tokius kriterijus:

— reklamuojant ekologiškumą negalima nepagrįstai kelti visuomenėje nerimo dėl ekologinių problemų ir naudotis nepakankamomis žiniomis apie šią problemą;

— reklama neturi skatinti elgesio, kuris pakenktų aplinkosaugai, arba vaizduoti tokį elgesį nekritiškai;

— reklama neturi klaidinti visuomenės dėl reklamuojamo produkto poveikio aplinkai šį poveikį klaidingai vaizduojant arba nuslepiant;

— produkto arba paslaugos ekologinės savybės neturi būti nepagrįstai perkeltamos ir kitiems tos įmonės produktams ar paslaugoms;

— kai produkto ar paslaugos ekologinės savybės priklauso nuo tam tikrų naudojimo ar vartojimo sąlygų ar būdų arba nuo tam tikrų jų gyvavimo ciklo momentų, reklamoje tai turi būti nurodyta konkrečiai arba vartotojai aiškiai raginami pasidomėti šia informacija;

— reklamoje naudojami teiginiai ar šūkiai apie ekologiškumą turi būti grindžiami patikrinamais techniniais ir moksliniais kriterijais; jeigu reklama bus suabejota, reklamos užsakovas turi pateikti reikiamus nepriklausomos įstaigos ar eksperto nustatytus duomenis reklamos tikslumui įrodyti;

— nuorodos į sudedamąsias dalis, įtrauktas į produktus arba iš jų pašalintas siekiant pakeisti produktų poveikį aplinkai, turi būti aiškios ir jose turi būti konkrečiai nurodytas šio poveikio pobūdis ir intensyvumas;

— naudojami su poveikiu aplinkai susiję ženklai arba simboliai negali būti klaidinantys arba neaiškios reikšmės. Jie taip pat negali klaidingai priminti konkrečiose šalyse, geografiniuose regionuose ar ūkio sektoriuose oficialiai naudojamų ekologinių ženklų. Liudijimai ir liudytojai ekologinėms reklamuojamo produkto savybėms propaguoti gali būti naudojami tik tada, kai pateikiami konkretūs ir patikrinami teiginiai, laikantis paskutinės įtraukos ketvirtosios dalies.

⁽³⁴⁾ Direktyva 2005/29/EB (OL L 149, 2005 6 11).

3.12.2 Komiteto nuomone, turėtų būti skatinamos lanksčiai, veiksmingai ir ekonomiškai veikiančios **neteisminės vartotojų reikalų priežiūros ir arbitražo įstaigos**, galinčios patikimai užtikrinti, kad produktai atitinka ekologines normas ir kad rinkoje esantys tvarūs produktai atitinka vartotojų pasirinkimą lemiančius ekologinio tvarumo reikalavimus. Tai neturėtų pakeisti visiems prieinamų teisminių procedūrų.

3.13 Komitetas mano, kad ypač svarbu, jog **Europos chartijoje dėl tvaraus vartojimo ir gamybos vidaus rinkoje** būtų ginamos vartotojų teisės vartoti ekologiškus produktus. Tokioje chartijoje reikėtų nurodyti, kad:

- visi suinteresuoti subjektai ir pilietinės visuomenės organizacijos – gamintojai, platintojai, vartotojai, švietėjai, valstybės institucijos, vartotojų ir aplinkosaugos organizacijos, socialiniai partneriai – drauge atsakingi už tvarų vartojimą;
- tvarios gamybos ir vartojimo politiką reikia derinti su kitomis reikiamomis Bendrijos politikos sritimis, konsultuojantis su vartotojų, aplinkosaugos, gamybos, prekybos ir platinimo organizacijomis ir kitais suinteresuotais subjektais;
- svarbiausia Europos pramonės ir gamintojų pareiga yra užtikrinti, kad viso produkto gyvavimo ciklo – nuo jo projektavimo iki jo šalinimo – metu, o taip pat platinimo ir paslaugų sektoriuose, būtų galimas tvarus vartojimas;
- ES turi pasirūpinti bendra, aiškia, nuoseklia ir suprantama visų šios srities Bendrijos teisės aktų sistema, kurioje būtų pabrėžiamos vartotojų teisės ir vartotojams palankios, nemokamos priemonės šioms teisėms praktiškai įgyvendinti;
- reikalingos galimos dabartinės teisės sukonkretinimo priemonės, kurios priklausytų valstybių narių kompetencijai;

- reikalingos galimos dabartinių teisių sukonkretinimo priemonės, kurias savireguliacijos pagalba⁽³⁵⁾ įgyvendintų privatūs suinteresuoti subjektai, vartotojų atstovai⁽³⁶⁾, aplinkosaugos organizacijos⁽³⁷⁾ ir verslo atstovai;
- ES ir valstybių narių pareiga yra skatinti dinamiškas, patikrinamas ir vienodai taikomas priemones, skirtas ekologiniam projektavimui visų produktų sektoriuose, patikimus visoje ES taikomus ekologinius ženklus, plačiai paplitusias ekologinio valdymo sistemas; taip pat skatinti rengti ir įtvirtinti tarptautiniu lygmeniu pripažįstamus, pažangius techninius aplinkosaugos standartus, konkrečius ir privalomus techninius ekologinius reikalavimus viešųjų pirkimų procedūrai, klaidinančios „ekologinės“ reklamos, sąžiningos prekybos ir tarptautinio bendradarbiavimo tvariam vartojimui pasiekti srityse;
- reikalingi aktyvesni moksliniai tyrimai, technologijų plėtra ir novatoriškų priemonių pritaikymas tvarios gamybos ir vartojimo srityse – šioms uždaviniams lėšų turi skirti ir Bendrija, ir valstybės narės, ir privatūs subjektai, nepamirštant siekio 3 proc. BVP, kaip numatyta, išleisti Europos mokslinių tyrimų erdvei finansuoti⁽³⁸⁾;
- būtina informuoti, šviesti ir mokyti visus tvariu vartojimu suinteresuotus subjektus, kurti atitinkamus administravimo institucijų ir organizacijų pajėgumus;
- reikia kurti viešai skelbiamų rodiklių, metodikų ir duomenų bazes, kad būtų galima nustatyti pažangą siekiant tvaraus vartojimo visais lygmenimis;
- reikia skatinti tirti aplinkai žalingo vartotojų elgesį, siekiant rasti būdų užtikrinti didesnę vartojimo modelių tvarumą.

3.13.1 Turint omenyje šio klausimo svarbą, EESRK siūlo organizuoti konferenciją, skirtą Europos chartija dėl tvaraus vartojimo ir gamybos vidaus rinkoje, dalyvaujant Europos Parlamentui ir Europos Komisijai.

2008 m. gegužės 29 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁵⁾ Žr. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros, OL C 321, 2003 12 31, 22 ir 23 punktus.

⁽³⁶⁾ Nuomonės 3.5 punkte EESRK aptaria, kas galėtų būti būdinga visuotinei vartotojams atstovaujančių asociacijų sąvokos apibrėžčiai (OL C 185, 2006 8 8).

⁽³⁷⁾ EESRK remia idėją skatinti pilietinės visuomenės dalyvavimą sprendžiant tvaraus vystymosi klausimus (nuomonės 4.2.6 punktas, OL C 120, 2008 5 16, p. 33).

⁽³⁸⁾ ERA: Europos mokslinių tyrimų erdvė.